

Virginija Jūratė Pukevičiūtė

Vilniaus universitetas
 Užsienio kalbų institutas
 Universiteto g. 5, LT-01513 Vilnius, Lietuva
 Tel.: +370 5 268 72 71
 El. paštas: virginija19@yahoo.de
 Moksliniai interesai: užsienio kalbų
 didaktika, mokymosi mokyti kompetencijos
 ugdymo strategijos

Miglė Antanėlienė

Vilniaus universitetas
 Užsienio kalbų institutas
 Universiteto g. 5, LT-01513 Vilnius, Lietuva
 El. paštas: migle.antaneliene@gmail.com
 Moksliniai interesai: užsienio kalbų didak-
 tika

STUDENTŲ KOMPETENCIJOS VALDYTI IŠORINIUS MOKYMOSI VEIKSNIUS DĖMENŲ DERMĖS ASPEKTAI

Straipsnyje tyrinėjama pirmojo kurso įvairių specialybių studentų kompetencijos valdyti išorinius mokymosi veiksnius aktualumas ir svarba, tyrinėjama, kurie kompetencijos aspektai atskleidžiami kaip sudedamosios kompetencijos mokymosi mokyti dalys. Pastebėta, kad tik išoriniai mokymosi veiksniai negali nulemti sėkmingo individo mokymosi, bet derinant su vidiniais veiksniais skatina veiksmingą mokymąsi ir išmokimą. Remiantis mokslo darbais, išoriniai mokymosi aplinkos veiksniai suskirstyti į tris grupes:

- 1) tinkamas mokyti laikas ir vieta, skatinanti netrūdomą ir sėkmingą mokymąsi;
- 2) papildomi mokymosi šaltiniai, kitaip tariant, besimokančiojo interakcija su daiktais,
- 3) įvairios bendradarbiavimo mokantis formos, t. y. individo interakcija su kitais mokymo(si) proceso dalyviais.

Gilinantį tyrimo problemą, t. y. aiškinantis kompetencijos valdyti išorinius veiksnius kintamuosius, rodančius statistiškai reikšmingus ryšius, išryškėjo veiksmingiausi išorinės mokymosi aplinkos, skatinančios sėkmingą mokymąsi, komponentai. Tyrimo metu nustatyta, kad respondentai, linkstantys naudoti papildomus mokymosi šaltinius, dažniau siekia mokydamiesi bendradarbiauti, o siekis planuoti mokymosi laiką skatina ieškoti tinkamos mokyti vietos ir šalinti išorinius mokymosi trikdžius.

REIKŠMINIAI ŽODŽIAI: studentai, išorinė mokymosi aplinka, išoriniai veiksniai, sąlyčio taškai.

Įvadas

Prielaidas mokyti sukuria įvairūs veiksniai, kuriuos mokslininkai (Piaget 1970; Edmondson, House 2000; Dörnyei, Skehan 2003) skirsto į **vidinius** (neurobiologinius, kognityvius, afektinius), mokslinėje literatūroje dar vadinamus *individualiais skirtumais*, bei **išorinius**, kitaip tariant, socialinę aplinką, supančią besimokantįjį.

Išorinių veiksnių įtaka vidinėms individo struktūroms, pasak Jeano Piaget'o (1970, p. 721), gali pagreitinti arba sulėtinti individo vystymąsi, o rusų psichologo Levo Vygotskio (Выготский 2006) nuomone, dėl pastovios vidinio ir išorinio pasaulio sąveikos susiformuoja vidinių ir išorinių veiksnių dinamika, sukurianti prielaidas kognityvioms žmogaus galioms vystytis.

Nekyla abejonių, kad vidiniai veiksniai daro esminį poveikį ne tik sėkmingai mokantis, išmokstant, bet ir asmenybei ugdantis, tačiau išorinė mokymosi aplinka, pasak Aušrinės Zulumskytės (2006), yra *racionalus pagrindas*, kuris sukuria prielaidas ir vidinės ugdytinio aplinkos kultūros plėtotei, ir jo dvasinei brandai.

Esama ir užsienio, ir Lietuvos mokslininkų, įvairiais aspektais besigilinančių į išorinius mokymosi veiksnius. Larsas Satowas (2000), tyrinėdamas klasės klimato kaip individualaus ir kolektyvinio fenomeno dermę, atskleidžia jo poveikį individo asmeninei ir socialinei kompetencijai ugdyti, teigiamoms emocijoms formuoti. Giedrė Poderienė (2003), pristatydama, kaip tobulinti mokyklos išorinės ir vidinės aplinkos galimybes, pabrėžia mokinį veikiančių aplinkos veiksnių pažinimo, įvertinimo ir analizės svarbą. Gintarė Tautkevičienė (2005), siekdama atskleisti universiteto bibliotekos kaip efektyvios mokymosi aplinkos reikšmę, vadina biblioteką erdve, kurioje individas mokosi naudodamas įvairias mokymosi priemones ir būdus, t. y. randa spausdintinius, elektroninius mokymosi šaltinius, bendradarbiauja su kitais besimokančiais. Kituose moksliniuose darbuose (Krause, Stark, Mandl 2003; Bürg, Rösch, Mandl 2005; Пукявичюте 2006 ir kt.) tiriami kompiuterio, interneto naudojimo pranašumai ir perspektyvos mokantis, virtualiosios mokymo(si) aplinkos kūrimo galimybės ir pavojai. Zulumskytė (2006), besigilindama į mokyklos ugdymo ir ugdymosi aplinkos reikšmę individui, pabrėžia aplinkos svarbą vystantis harmoningai asmenybei bei išskiria *ekstern* ir *intern* aplinkos ypatumus, kurių dėmė veikia dvasinį vaiko brendimą. Autorė pripažįsta, kad

„ugdymo kokybė beveik visada vertinama tik intelektinių pasiekimų aspektu, bet labai mažai kalbama apie pačios fizinės aplinkos kokybę ir jos įtaką lavinimo bei auklėjimo rezultatams. Dažniausiai aplinka, kurioje vyksta šie procesai, traktuojama kaip pasyvi erdvė“ (Zulumskytė 2006, p. 6). Vadinasi, mokslininkė (Zulumskytė 2006) pasigenda mokslo darbų, kuriuose būtų išsamiau nagrinėjamas fizinės aplinkos poveikis sėkmingam mokymui(si).

Tyrinėjant studentų kompetencijas valdyti išorinius mokymosi veiksnius pagal mokymosi mokyti kompetenciją buvo suformuluota *tyrimo problema*: kaip tyrimo dalyviai sieja kompetencijos valdyti išorinius mokymosi veiksnius, kurie kompetencijos dėmenys labiausiai dera, kitaip tariant, yra veiksmingiausios ieškant tinkamo mokyti laiko ir vietos, ieškant papildomų mokymosi šaltinių ir bendradarbiavimo būdų. *Tyrimo objektas* – studentų kompetencija valdyti išorinius mokymosi veiksnius. *Tyrimo tikslas* – ištirti pirmojo kurso studentų kompetencijos valdyti išorinius mokymosi veiksnius ypatumus.

Tyrimo uždaviniai:

- 1) atskleisti išorinių mokymosi veiksnių kontūrus;
- 2) nustatyti ir išanalizuoti studentų kompetencijos valdyti išorinius mokymosi veiksnius dėmenų sąlyčio taškus.

Straipsnyje taikyti šie *tyrimo metodai*:

- 1) Mokslinės literatūros šaltinių lyginamoji analizė, interpretavimas, išvadų formulavimas.
- 2) Kiekybinio tyrimo metodas – apklausa. Naudota uždarojo tipo anketa, sudaryta remiantis Virginijos Jūratės Pukevičiūtės (2009, p. 85–87) pareng-

tu mokymosi mokytis kompetencijos teoriniu–empiriniu modeliu, atskleidžiančiu šios kompetencijos sudėtines dalis. Svarbiausi yra besimokančiųjų kompetencijos organizuoti mokymąsi, planuoti mokytis skirtą laiką, parengti tinkamą mokymosi vietą, ieškoti reikiamų papildomų mokymosi šaltinių ir bendradarbiauti, kitaip tariant, kompetencija valdyti išorinius mokymosi veiksmus ir išteklius.

- 3) Statistinės analizės metodas – Chi kvadrato kriterijus (χ^2), jis naudotas tikrinant atskirų kintamųjų dermę. Tyrimo duomenys apdoroti SPSS programos 17.0 versija.

Tyrimo metu apklausti 356 pirmojo kurso studentai.

Išoriniai mokymosi veiksniai

Veiksniai, egzistuojantys nepriklausomai nuo besimokančiojo ir sudarantys jį supančią aplinką, formuoja sociokultūrinį kontekstą, kuriame vyksta mokymo(si) procesas ir prie kurio individas prisitaiko. Vygotskio (Выготский 2006) nuomone, vystantis žmogaus psichikai, sociokultūrinė aplinka yra svarbiausia ir daro poveikį vidinėms, t. y. kognityvioms ir afektinėms struktūroms. Mokslinėje literatūroje (Wild 2000; Straka ir kt. 2001; Leutner, Leopold 2003) prie išorinių mokymosi veiksmų priskiriami:

- 1) **Tinkama mokytis vieta ir laikas** – reiškia gebėjimą ir siekį pasirinkti tinkamą mokytis laiką ir susirasti vietą, skatinančią norą mokytis, t. y. organizuoti tokią mokymosi aplinką, kuri sudarytų sąlygas sutelkti dėmesį į dalykus, kurių mokomasi. Vadinasi, asmuo turi pašalinti išorinius dirgi-

klius, trukdančius susikaupti mokytis. Akivaizdu, kad gebėjimas sutelkti dėmesį į mokomąjį dalyką pagreitina medžiagos įsiminimą ir išmokimą, tačiau Pukevičiūtės (2009) tyrimas atskleidė, jog besimokantiejiems yra problemiška nesiblaškant susikaupti mokytis: tai pasiseka tik trečdaliui respondentų. Be to, minėtinas ir kitas tyrimas (Zulumskytė 2006), parodantis fizinės aplinkos kokybės ir jos įtakos mokymosi pasiekimams tyrimų trūkumą.

- 2) **Papildomi mokymosi (informaciniai) ištekliai**, nusakantys besimokančiojo domėjimąsi mokomuoju dalyku, siekį plėsti savo akiratį, naudoti įvairias papildomas mokymosi priemones. Pastarųjų metų technologinis progresas suteikė neribotas galimybes įgyti, išsaugoti, perduoti informaciją. Daugelis žmonių organizuoja savo laisvalaikį, mokosi, dirba kompiuteriu, multimedija, internetu. Šios technologijos tapo neatsiejama švietimo sferos dalis, o Franko Thisseno (1997) nuomone, „suteikė mokymui(si) naują kokybę“. Mokėjimas ir poreikis susirasti, atsirinkti spausdintinius, elektroninius šaltinius kaip reikšmingą paspirtį liudija savarankiškumą, kurio skatinimas ypač atsiskleidžia kuriant mokomąsias kompiuterines programas, organizuojant nuotolinį mokymą(si).
- 3) **Bendradarbiavimas su mokymo(si) proceso dalyviais**, apibūdinantis santykius tarp asmenų, dalyvaujančių mokymo(si) veikloje. Svarbiausia šiuo atveju yra sąveika mokymosi grupėje arba, kitaip tariant, grupės dinamika, integruojanti mokytojo ir mokinių tar-

pusavio ryšius. Psichologų Madeline'os E. Ehrman ir Zoltano Dörnyei'aus (1998) teigimu, dinaminiai reiškiniai kiekvienoje grupėje yra skirtingi ir, laikui bėgant, gali kisti. Dėl dinamikos grupė įgauna savitą pavidalą, gyvena savarankišką gyvenimą ir įgyja tam tikrą autonomiją. Mokslininkai Peteris Bimmelis ir Ute Rampillon (2004) mano, kad mokymo(si) grupė pasiekia optimalų rezultatą, jei grupės nariai sąmoningai ir efektyviai integruojasi į bendrą veiklą. Tik bendradarbiavimas, kai grupės rezultatai tampa svarbesni nei asmeniniai pasiekimai, padeda įgyti ir išsaugoti kontaktus, aktyviai dalyvauti diskusijose ir derinti sprendimus, apibendrinant informaciją ir patyrimą (Teresevičienė, Gedvilienė 2003), t. y. vystyti socialinę komunikacinę kompetenciją.

Vadinasi, viena vertus, išorinė mokymosi aplinka reiškia *interakciją tarp besimokančiojo ir daiktų*, parodanti individo santykį su mokymosi priemonėmis, jo požiūrį į išorinę mokymosi aplinką, gebėjimą pasirinkti tinkamą laiką ir vietą mokytis, asmens nuomonę apie dalyką, kurio mokosi. Antra vertus, išorinė mokymosi aplinka apibūdinama ir kaip *interakcija tarp besimokančiojo ir kitų asmenų*, dalyvaujančių mokymo(si) procese.

Studentų kompetencijos valdyti išorinius mokymosi veiksnus dėmenų sąlyčio taškai

Siekiant išsiaiškinti, kaip respondentai sieja kintamuosius, susijusius su išorine mokymosi aplinka, ieškota statistiškai reikšmingų sąlyčio taškų tarp minėtų komponentų. Reikšmingiausi ryšiai pateikiami 1 lentelėje.

1 lentelė. Respondentų požiūrio į tinkamo mokytis laiko ir vietos, papildomų mokymosi šaltinių bei bendradarbiavimo būdų ryškiausių sąsajų skirstinys

Mokymosi vieta, papildomi mokymosi šaltiniai, bendradarbiavimas →	Pasirenka tinkamą mokytis vietą	Atsižvelgia į išorinius mokymosi trikdžius	Susitvarko darbo vietą	Neteikia reikšmės mokymosi vietai	Parengia reikiamas mokymosi priemones	Pasitinkrina išmokimą su grupės draugais	Susiranda spausdintinius šaltinius	Susiranda elektroninius šaltinius
Mokymosi laikas ↓	χ^2 , kai $p = ,000$							
Atsižvelgia į savo biologinį ritmą	48,083				49,974		52,490	
Numato tinkamą darbo tempą	45,412	43,110			85,007	44,301	77,205	54,364
Derina mokymąsi su poilsiu					40,338			
Racionaliai paskirsto mokymosi krūvį	44,172	40,509	40,870		63,836		41,945	
Numato užduočių atlikimo terminą	47,885	44,521			56,387		50,376	40,800
Mokosi prieš atsiskaitymus				40,698				

Iš lentelės duomenų matyti, kad respondentų mokėjimas pasirinkti tinkamą mokyti laiką rodo sąsajas su polinkiu ieškoti tinkamos mokyti vietos, susirasti papildomus mokymosi šaltinius ir mokantis bendradarbiauti. Tačiau reikia pažymėti, jog ne visi kintamieji atskleidžia vienodai gausius sąlyčio taškus. Akivaizdžiai išsiskiria studentų siekis planuoti mokymosi laiką ir susirasti mokymąsi skatinančią vietą. Tyrimo dalyviai, linkstantys pasirengti reikiamas mokymosi priemones, mokydamiesi dažniau pasirenka tinkamą darbo tempą ($\chi^2 = 85,007$, $p = ,000$), susiplanuoja laiką, skiriamą atlikti užduočiai ($\chi^2 = 56,387$, $p = ,000$), racionaliai paskirsto mokymosi krūvį ($\chi^2 = 63,836$, $p = ,000$). Sąlyčio taškų gausa mažai skiriasi ir kintamasis, nurodantis besimokančiųjų gebėjimus pasirinkti tinkamą, patogią mokyti vietą.

Atrodo, kad respondentų polinkis planuoti mokymosi laiką turi įtakos poreikiui ieškoti papildomų mokymosi šaltinių, ypač spausdintinės mokomosios medžiagos. Šis pomėgis siejamas su gebėjimu dirbti pagal labiausiai tinkantį tempą ($\chi^2 = 77,205$, $p = ,000$) ir mokyti pasirinkti laiką, kai galima veiksmingai išmokti ($\chi^2 = 52,490$, $p = ,000$).

Kalbant apie bendradarbiavimo formas, kurioms tyrimo dalyviai mokydamiesi teikia pirmenybę, reikia pažymėti, kad nustatytas tik vienas statistiškai reikšmingas ryšys tarp respondentų noro rengti bendras užduotis ir gebėjimo derinti mokymąsi su poilsiu ($\chi^2 = 40,698$, $p = ,000$). Vadinasi, studentai, gebantys ir linkstantys planuoti mokymosi laiką, dažniau pasirenka tinkamą mokyti vietą, sėkmingai šalina išorinius mokymosi trikdžius. Be to, jiems taip pat pavyksta rasti papildomą spausdintinę ir elektroninę mokymosi medžiagą. Tačiau tyrimas atskleidė, kad siekis pasirinkti mokyti tinkamą laiką nesiejamas su noru rinktis įvairius bendradarbiavimo būdus.

Taip pat ieškota sąlyčio taškų tarp respondentų gebėjimų rasti tinkamą mokyti vietą, papildomus mokymosi šaltinius ir rinktis visokias bendradarbiavimo mokantis formas. Reikšmingiausi ryšiai pateikiami 2 lentelėje.

Remiantis lentelės duomenimis, sąlyčio taškų gausa išsiskiria tyrimo dalyvių gebėjimai pasirinkti mokyti skatinančią vietą ir susirasti papildomus spausdintinius mokymosi šaltinius, nes visi kintamieji rodo statistiškai reikšmingus ryšius. Akivaizdu, kad studentams, linkstantiems ieškoti

2 lentelė. Respondentų požiūrio į tinkamas mokyti vietas ir papildomų mokymosi šaltinių bei bendradarbiavimo būdų ryškiausių sąsajų skirstinys

Papildomi mokymosi šaltiniai, bendradarbiavimas →	Pasikartoja su grupės draugais	Pasitikrina išmokimą su grupės draugais	Susiranda spausdintinius šaltinius
Mokymosi vieta ↓	χ^2, kai $p = ,000$		
Pasirenka tinkamą mokyti vietą	56,334		59,114
Atsižvelgia į išorinius mokymosi trikdžius			43,760
Susitvarko darbo vietą			57,064
Pasirengia reikiamas mokymosi priemones	53,484	54,061	75,316

3 lentelė. Respondentų požiūrio į papildomų mokymosi šaltinių ir bendradarbiavimo būdų ryškiausių sąsajų skirstinys

Papildomos mokymosi priemonės →	Susiranda spausdintinius šaltinius	Susiranda elektroninius šaltinius
Bendradarbiavimas ↓	χ^2, kai $p = ,000$	
Pasikartoja su grupės draugais	40,975	41,925
Rengia bendras užduotis, projektus	48,669	60,040
Pasitikrina išmokimą su grupės draugais	55,966	40,989

papildomos spausdintinės mokomosios medžiagos, dažniau pavyksta pasirengti reikiamas mokymosi priemones ($\chi^2 = 75,316$, $p = ,000$), pasirinkti vietą, kur niekas netrukdo mokytis ($\chi^2 = 59,114$, $p = ,000$), susitvarkyti mokymosi vietą ($\chi^2 = 57,064$, $p = ,000$). Be to, nustatyti gebėjimų susikurti mokytis skatinančią vietą ir taikyti mokymosi bendradarbiavimo formas sąlyčio taškai, nors jie nėra gausūs. Galima teigti, kad tinkama mokytis vieta svarbesnė mėgstantiems ieškoti ir naudoti papildomus spausdintinius mokymosi išteklius.

Ieškota ir statistiškai reikšmingų ryšių tarp tyrimo dalyvių gebėjimų mokantis naudoti įvairias bendradarbiavimo formas ir susirasti papildomus mokymosi šaltinius. Duomenys pateikiami 3 lentelėje.

Akivaizdu, kad studentų siekis ieškoti papildomos mokymosi medžiagos susijęs su poreikiu mokantis bendradarbiauti, nes visi kintamieji rodo statistiškai reikšmingus ryšius. Vadinas, respondentų polinkis ieškoti papildomų mokymosi šaltinių daro poveikį pomėgiui rinktis įvairias bendradarbiavimo formas, t. y. su bendramoksliais pasikartoti mokomąją medžiagą, bendrai rengti užduotis, projektus ir kontroliuoti išmokimą.

Išvados

- 1) Remiantis įvairių mokslininkų darbais, mokantis yra svarbūs ir vidiniai, ir išoriniai veiksniai, kurių dėmė deda pamatus ne tik sėkmingam mokymui(si), bet ir asmenybės ugdymui(si). Pastarųjų metų mokslo darbai parodė, kad išorinė mokymosi aplinka neretai tebetraktuojama kaip pasyvi erdvė ir pasigendama išsamesnių tyrimų, atskleidžiančių jos kokybės poveikį veiksmingam mokymui(si).
- 2) Nustatyta, kad kompetencija valdyti išorinius mokymosi išteklius apima besimokančiųjų gebėjimus ir poreikį susirasti mokymąsi skatinančią vietą ir tinkamai susiplanuoti mokytis skirtą laiką, ieškoti papildomų mokymosi šaltinių ir mokantis naudoti įvairias bendradarbiavimo formas.
- 3) Daugiausia statistiškai reikšmingų sąlyčio taškų parodė respondentų polinkis ieškoti papildomos mokymosi medžiagos ir mokantis taikyti įvairius bendradarbiavimo būdus.
- 4) Akivaizdu, kad tyrimo dalyviai, linktantys susiplanuoti mokymosi laiką, daugiau dėmesio skiria tinkamai mokymosi vietai ir papildomos mokymosi medžiagos paieškai.

Literatūra

BIMMEL, P. RAMPILLON, U., 2004. *Lerner-autonomie und Lernstrategien*. Fernstudieneinheit 23. Berlin: Langenscheidt.

BÜRG, O.; RÖSCH, S.; MANDL, H., 2005. *Die Bedeutung von Merkmalen des Individuums und Merkmalen der Lernumgebung für die Akzeptanz von E-Learning in Unternehmen*. (Forschungsbericht Nr. 173). München: Ludwig-Maximilians-Universität.

DÖRNYEI, Z.; SKEHAN P., 2003. Individual Differences in Second Language Learning. In: C. J. DOUGHTY, M. H. LONG (Eds). *The Handbook of Second Language Acquisition*. Malden, Oxford, Victoria: Blackwell, 588–630.

EDMONDSON, W. J.; HOUSE, J., 2002. *Einführung in die Sprachlehrforschung*. Tübingen, Basel: Francke.

EHRMAN, M. E.; DÖRNYEI, Z., 1998. *Interpersonal Dynamics in Second Language Education. The visible and invisible Classroom*. Thousand Oaks, CA: Sag.

KRAUSE, U. M.; STARK, R.; MANDL, H., 2003. *Förderung des computerbasierten Wissenserwerbs im Bereich empirischer Forschungsmethoden durch kooperatives Lernen und eine Feedbackmaßnahme* (Forschungsbericht Nr. 160). München: Ludwig-Maximilians-Universität, Department Psychologie, Institut für Pädagogische Psychologie.

LEUTNER, D.; LEOPOLD, C., 2003. *Selbst-reguliertes Lernen als Selbstregulation von Lernstrategien*. Ein Trainingsexperiment mit Berufstätigen zum Lernen aus Sachtexten. *Unterrichtswissenschaft*. Nr. 31, 38–56.

LIPINSKIENĖ, D., 2002. *Edukacinė studentų įgalinanti studijuoti aplinka*. Daktaro disertacija. Kaunas: KTU.

PIAGET, J., 1970. Piaget's theory. In: P. H. MUSEN (Ed.). *Carmichael's manual of child psychology*. Volume 1 (3rd edition). New York: Wiley, 703–732.

PODERIENĖ, G., 2003. *Mokymo / mokymosi aplinkos tobulinimo metodologiniai pa-*

grindai. *Tiltai*. Nr. 25 (4), Klaipėda: KU leidykla, 115–121.

PUKEVIČIŪTĖ, V. J., 2009. *Mokinių ir studentų mokymosi mokyti kompetencijos raiška ir ugdymo strategijos užsienio kalbos pagrindu*. Daktaro disertacija. Klaipėda: KU leidykla.

SATOW, L., 2000. *Klassenklima und Selbstwirksamkeitentwicklung. Eine Längsschnittstudie in der Sekundarstufe I*. Prieiga: <http://www.diss.fu-berlin.de/2000/9/index.html> [Žiūr. 2008–10–15].

STRAKA, G. A.; GRAMLINGER, F.; DELICAT, H.; PLASSMEIER, N., 2001. Der Beitrag des Handelns in Übungsfirmen zum Aufbau von Lern- und Arbeitstechniken. In: H. REINISCH, R. BADER, G. A. STRAKA (Hrsg.): *Modernisierung der Berufsbildung in Europa. Neue Befunde wirtschafts- und berufspädagogischer Forschung*. Opladen: Leske, Budrich, 73–86.

TAUTKEVIČIENĖ, G., 2005. *Studentų mokymosi aplinkų susiformavimui iš universiteto bibliotekos edukacinės aplinkos įtaką darantys veiksniai*. Daktaro disertacija. Kaunas: KTU.

TERESEVIČIENĖ, M.; GEDVILIENĖ, G., 2003. *Mokymasis grupėse ir asmenybės kaita*. Kaunas: VDU.

THISSEN, F., 1997. *Das Lernen neu erfinden – konstruktivistische Grundlagen einer Multimedia-Didaktik*. In: U. BECK, W. SOMMER (Hrsg.) *LEARNTEC 97: Europäischer Kongress für Bildungstechnologie und betriebliche Bildung*. Tagungsband, Karlsruhe: Springer, 69–79.

WILD, K. P., 2000. *Lernstrategien im Studium. Strukturen und Bedingungen*. Münster, New York, München, Berlin: Waxmann.

ZULUMSKYTĖ, A., 2006. *Mokyklos ugdymo ir ugdymosi aplinka bei jos reikšmė vaikui*. *Žvirblių takas*. Nr. 1, 2–7.

ВЫГОТСКИЙ, Л. С., 2006. *Психология развития человека*. Москва: Смысл, Эксмо.

ПУКЯВИЧЮТЕ, В. Ю., 2006. Особенности применения информационных технологий при обучении иностранным языкам. *Valodu arguve: problēms un perspektīva V. Zinātnisko rakstu krājums*. Liepāja: LiePa, 244–251.

Virginija Jūratė Pukevičiūtė

Vilniaus universitetas, Lietuva

Moksliniai interesai: užsienio kalbų didaktika, mokymosi mokytis kompetencijos ugdymo strategijos

Miglė Antanėlienė

Vilniaus universitetas, Lietuva

Moksliniai interesai: užsienio kalbų didaktika

Virginija Jūratė Pukevičiūtė

Vilnius University, Lithuania

Research interests: foreign language didactics, learning to learn competence development strategies

Miglė Antanėlienė

Postgraduate of Vilnius University, Lithuania

Research interests: Foreign language didactics

STUDENTŲ KOMPETENCIJOS VALDYTI IŠORINIUS MOKYMOSI VEIKSNIUS DĖMENŲ DERMĖS ASPEKTAI

Santrauka

Straipsnyje gilinamasi į pirmojo kurso studentų kompetenciją valdyti išorinius mokymosi veiksnius, atskleidžiamas tyrimo aktualumas ir jo svarba ugdant mokymosi mokytis kompetenciją. Nekyla abejonių, kad mokymo(si) sėkmę lemia tiek vidinių, tiek išorinių aspektų dermė. Šiame darbe apsiribota išorinių mokymosi veiksmių analize, veiksniai suskirstyti į tris grupes:

- 1) besimokančiųjų gebėjimai pasirinkti tinkamą mokytis laiką ir vietą;
- 2) susirasti papildomus mokymosi šaltinius;
- 3) mokantis taikyti įvairias bendradarbiavimo formas.

Tiriant studentų kompetencijos valdyti išorinius mokymosi veiksnius dėmenis pagal mokymosi mokytis kompetenciją, buvo suformuluota *tyrimo problema* ir iškelti tokie *klausimai*:

- 1) kaip tyrimo dalyviai sieja kompetencijos valdyti išorinius mokymosi veiksnius dėmenis;
- 2) kurie šios kompetencijos dėmenys labiausiai dera.

Siekiant *tyrimo tikslo*, t. y. iširti pirmojo kurso studentų kompetencijos valdyti išorinius mokymosi veiksnius dėmenų dermę, kelti tokie *uždaviniai*:

- 1) atskleisti išorinių mokymosi veiksmių kontūrus;
- 2) nustatyti ir išanalizuoti studentų kompetencijos valdyti išorinius mokymosi veiksnius dėmenų sąlyčio taškus.

COHESION OF STUDENTS APPROACHES TO COMPETENCIES TO MANAGE THE EXTERNAL FACTORS OF LEARNING

Summary

This article explores the relevance and importance of competencies to manage the external factors of first year students in various fields. These competencies are revealed as constituent parts of learning to learn skills. It is observed that external learning factors alone cannot lead to successful studies of an individual. Effective learning and acquisition is promoted by the consistency of external and internal factors. On the basis of scientific works, the factors of *external learning environment* are divided into three groups: a) appropriate time and place for learning that promote undisturbed and successful learning; b) additional learning sources, in other words, the learner's interaction with objects; c) various cooperation forms in learning i. e. interaction between the learner and the other participants in the learning process. The need to explore student competencies to manage the external factors in the learning to learn setting has revealed a *research problem* that could be expressed by the questions *how the participants of research bind the competencies to manage the external factors, what components of the latter competency indicate the maximum consistency, i. e. if they are effective in search for an appropriate time and place for learning, additional learning sources and forms of cooperation*. To fulfill the objective of research i. e. to investigate the consistency of competencies to manage the external factors of first year students, the following research tasks have been defined:

Straipsnyje taikyta *mokslinės literatūros šaltinių lyginamoji analizė*, taip pat *kiekybinė apklausa* (uždarojo tipo anketa, sudaryta remiantis mokymosi kompetencijos teoriniu–empiriniu modelių (Pukevičiūtė 2009, p. 85–87) ir *statistinė analizė* (Chi kvadrato kriterijus (χ^2) taikytas tikrinant atskirų kintamųjų dermę). Tyrimo metu apklausti 356 Lietuvos universitetų pirmojo kurso studentai. Analizuojant paaiškėjo, kad respondentai, ieškantys papildomų mokymosi šaltinių, mokydami dažnai įvairiai bendradarbiauja ir geba pasirinkti tinkamą mokytis vietą. Tyrimo dalyviams, linkstantiems planuoti mokymosi laiką, dažniau pavyksta pasirinkti tinkamą mokytis vietą, kurioje galima sėkmingai susikaupti darbui. Be to, šie studentai geba sėkmingai šalinti išorinius mokymosi trikdžius, mėgsta mokydami naudoti papildomus spausdintinius ir elektroninius išteklius. Taip pat nustatyta, kad siekis planuoti mokymąsi nedaug susijęs su noru rinktis įvairių bendradarbiavimą.

REIKŠMINIAI ŽODŽIAI: studentai, išorinė mokymosi aplinka, išoriniai veiksniai, sąlyčio taškai.

1) to describe the contours of the external factors of learning; 2) to determine and analyze the points of contacts of student competencies to manage the external learning factors.

The paper applied the following *methods*: the analysis of related scientific literature and survey, i. e. *closed* – questionnaire built on the basis of learning to learn competency's theoretical-empirical model by V. J. Pukevičiūtė (2009, p. 85–87) that highlights the components of learning to learn competency, and *statistical analysis methods*, i. e. the Chi-square criteria (χ^2) to test the consistency of individual variables. The study surveyed 356 first year students of Lithuanian universities.

The research has revealed that those respondents who have a tendency to use additional learning resources often apply various forms of cooperation. It is obvious that first year students' desire to plan their learning time encourage them to find a suitable place for learning and help them to eliminate external learning interference.

KEY WORDS: students, external learning environment, external factors, points of contacts.

Įteikta 2010 m. lapkričio 15 d.